

Notat

Bilag 3. Forklaringer på magtanvendelserne i 2022

I dette bilag uddybes magtanvendelsesstatistikken for 2022. Fokus er på, hvorfor der ses enten stigninger og/eller fald på de forskellige målgruppeområder. Der henvises til bilag 4 for introduktion til magtanvendelsesreglerne, og de forskellige typer af magtanvendelse samt organisationsændringer.

Voksne med handicap

Antallet af magtanvendelser for voksne borgere med handicap steg fra 171 i 2020 til 1.472 i 2021. I 2022 er tallet steget yderligere og er nu oppe på 13.825 magtanvendelser i og uden for serviceloven.

Stigning i forhåndsgodkendte magtanvendelser

Stofseler

Stigningen i 2021 skyldtes dels ændring i registrering og indberetning af påsætning af forhåndsgodkendte stofseler på borgere, der ikke kan samtykke. I 2022 er endnu flere tilbud begyndt at registrere påsætning af stofseler på borgerne. Stofseler anvendes for at forhindre, at borgere i kørestol lider væsentlig personskaade ved et fald. Antallet af registreringer af stofseler er steget fra 1.318 i 2021 til 11.000 i 2022.

Forhåndsgodkendt velfærdsteknologi

Derudover er flere tilbud samtidig begyndt at registrere og indberette anvendelse af forhåndsgodkendt velfærdsteknologi, fx alarmer/sensorer. Her er antallet steget fra 0 registreringer i 2021 til 2.060 i 2022. En sensor vil typisk blive registreret som magtanvendelse i det tidsrum, den er tændt, fx hver nat. En borger med en GPS, der fx bæres om hånden, til brug for at pejle borgeren, når denne har forladt tilbuddet, registreres ligeledes i det tidsrum, den er aktiv. Det bemærkes, at Borgercenter Handicap forventer, at antallet af magtindberetninger af forhåndsgodkendt magtanvendelser inden for velfærdsteknologi vil stige i de kommende år, da der er øget fokus på de muligheder, der er inden for nye og godkendte velfærdsteknologier til at drage omsorg for borgere.

Kortvarig fastholdelse i personlige hygiejnesituationer

Flere tilbud er begyndt at registrere og indberette forhåndsgodkendt kortvarig fastholdelse i personlige hygiejnesituationer. Antallet af registreringer er steget fra fire i 2021 til 274 i 2022. Personalet kan

29-09-2023

Sagsnummer I F2
2023 - 10746

Dokumentnummer i F2
3447124

Sagsnummer i eDoc
2023-0274723

Sagsbehandler
Miriam Nawaz
Clara Walsh Lund

træffe beslutning om, kortvarigt at fastholde borgeren i personlige hygiejnesituationer, hvis det er nødvendigt for at sikre personens omsorg, sikkerhed og værdighed. Hvis personalet vurderer, at der kan blive behov for, kortvarigt, at fastholde borgeren igen, skal personalelederen bede sagsbehandlerne i de enkelte borgercentre om at træffe afgørelse om tilladelse til kortvarig fastholdelse. Hvis der er anvendt kortvarig fastholdelse mere end én gang inden for 6 måneder over for den pågældende person, er personalelederen forpligtet til at indhente en forhåndsgodkendelse hertil. Personlige hygiejnesituationer dækker tandbørstning, hårvask, barbering, badning, håndvask og tøjskift, klip af hår og negle, skift af bleer og bind, pleje af hud, fjernelse af madrester og andre genstande i kindpose, mundhule, øre og næse samt ved almindelig sårpleje.

Fald i akutte magtanvendelser

Ser man bort fra indberetning af forhåndsgodkendte magtanvendelser, dvs. stofseleler, velfærdsteknologi og kortvarig fastholdelse i personlige hygiejnesituationer, er antallet af indberettede akutte magtanvendelser, som fx akut fastholdelse, nødværge/nøddret eller andre magtanvendelser uden hjemmel i serviceloven, faldet for målgruppen. I 2020 var der 171 akutte magtanvendelser, 154 i 2021 og 118 i 2022. Borgercenter Handicap vurderer, at faldet skyldes et generelt øget fokus på arbejdet med den neuropædagogiske tilgang, herunder Low Arousal-tilgangen, hvor personalet lærer at træde ud af konflikter. Begge tilgange har haft en effekt i forhold til at nedbringe antallet af akutte magtanvendelser. Ligeledes bruges redskaber som at drage læring af de situationer, der har ført til magtanvendelse, fx ved analyser af situationen, opfølgning på pædagogik i forhold til risikovurdering, udarbejdelse af trivselsplaner for borgere, samt kompetenceudvikling hos medarbejdere. I flere centre anvender man konflikt- og afværgeskursus, som ruste medarbejderne til at agere korrekt i voldsomme situationer. Når der alligevel forekommer indberetninger inden for de akutte magtanvendelser på et tilbud, skyldes det ofte, at en konkret borger i en periode er udadreagerende og påvirker de øvrige borgere, og omvendt kan et fald på et tilbud ofte skyldes fraflytning af en borger. Det ses også af de følgende eksempler for de enkelte botilbud.

Botilbud med stor stigning eller fald i antal magtanvendelser

Botilbud med en målgruppe af borgere, der har brug for en stofsele, står for den største stigning i antallet af magtanvendelser i 2022. Det er særligt Lynghuset, Lions Kollegiet, Verahus og Musvågevej. Andre tilbud har også haft en stor stigning som følge af indberetning af anden forhåndsgodkendt magtanvendelse som sensorer og personlig hygiejne. Det er fx Viben og Jacobshøj.

Lynghuset

Lynghuset er et bo- og dagtilbud for voksne borgere med udviklingshæmninger og multiple funktionsnedsættelser. Der er plads til 29 borgere på Lynghuset. Den markante stigning i magtanvendelser på Lynghuset skyldes, at tilbuddet i 2021 udarbejdede et

kommunikationspas som et redskab til at forstå samtykke hos borgerne. Socialtilsynet var indledningsvis positive over for denne løsning. Brugen af kommunikationspas medførte et stort fald i registrering af stofselser fra september 2021 til og med april 2022. Her vendte Socialtilsynet dog tilbage og oplyste, at de ikke kunne godkende anvendelse af kommunikationspas som gyldigt samtykke, medmindre medarbejderen konkret dokumenterer, hvordan samtykket er givet. Lynghuset begyndte derfor i maj 2022 at indberette alle påsætninger af stofselser, hvor borger ikke giver klart samtykke, og dermed steg antallet af magtanvendelser.

Lions Kollegiet

Lions Kollegiet er et bo- og rehabiliteringstilbud for voksne med komplekse fysiske og psykiske funktionsnedsættelser herunder intellektuelle og kognitive forstyrrelser forårsaget af erhvervet eller medfødt hjerneskade. Der er plads til 72 borgere på botilbuddet. På Lions Kollegiet kan en nyskaded borger i en konfusionstilstand betyde flere magtanvendelser, hvorfor afprøvning af velfærdsteknologien vil være en del af udredning i tilbuddet. Stigningen på Lions Kollegiet skyldes ligesom ved Lynghuset den nye praksis vedr. registrering af påsætning af stofselser.

Løgstykkevej

Løgstykkevej er et botilbud til voksne og ældre borgere med udviklingshæmning. Der er plads til 36 voksne beboere på Løgstykkevej. På Løgstykkevej er der sket et fald i magtanvendelser fra 19 i 2021 til 9 i 2022. Faldet kobler sig primært til en enkelt borger, som flyttede fra tilbuddet i 2022.

Musvågevej Nord

Musvågevej Nord er et bo- og dagtilbud for voksne med autisme. Der er plads til 18 borgere på botilbuddet og 7 borgere i dagtilbuddet. Musvågevej Nord har haft et fald i magtanvendelser fra 25 i 2021 til 13 i 2022. Tilbuddet har haft problemer med udadreagerende adfærd og har måtte omlægge beboersammensætningen, hvilket sidenhen har ført til et fald i magtanvendelser. Bemærk, at Musvågevej Nord og Musvågevej Syd hører under samme tilbud i bilag 1, hvor der samlet set er sket en stigning i 2022.

Øvrige magtanvendelser

26 magtanvendelser er kategoriseret som øvrige magtanvendelser. 10 af disse magtanvendelser er foretaget i nødværge/nødret, mens 16 er foretaget uden hjemmel. Hvis en ekstern vikar har måttet gribe akut ind i en risikofyldt situation, skal det registreres som magt uden for serviceloven, da eksterne vikarer ikke må anvende reglerne om magtanvendelse efter serviceloven. Tilbuddene er i dialog med Socialtilsynet om dette.

Børn med handicap

Sammenholdt med 2021 er der i 2022 sket en stigning på 26 pct. i det samlede antal magtanvendelser i Center for Børn med Handicap (CBH).

Alle institutioner i CBH arbejder med konflikthåndtering, læring og evaluering. Det gælder dels i form af løbende kompetenceudvikling af personalegruppen i form af konflikthåndteringskompetencer, i form af supervision til personalegrupperne, og dels ved sparring med juristerne i Borgercenter Handicap, som tilbyder et læringsrum for ledelsen.

CBH har indimellem børn og unge, der er særligt udfordret, enten på grund af mistrivsel, eller fordi de fysiske rammer ikke matcher barnet eller den unges behov – dette kommer sommetider til udtryk som udadreagerende eller selvskadende adfærd. Derfor kan der i en periode være en række konfliktepisoder, der udløser brugen af magtanvendelser, primært med henblik på at minimere konfliktniveauet og/eller beskytte barnet/den unge.

Botilbud med stor stigning eller fald i antal magtanvendelser

Den største udvikling ses på Baunegård. Her er der sket en stigning fra 14 magtanvendelser i 2021 til 57 i 2022. I Svanehuset ses tillige en stigning, mens der er sket et fald på både Elmehuset og Nærumgård.

I 2022 fordeler det samlede antal magtanvendelser sig på 15 børn og unge. Flere tilbud har haft børn med mistrivsel, som har udgjort en stor andel af antallet af magtanvendelser.

I 2022 har CBH i et enkelt tilfælde måtte undersøge et værelse. To gange har de taget effekter i bevaring, og to gange har de måtte tilbageføre ved rømning. Dette er ikke typer af magtanvendelser CBH traditionelt har haft.

Baunegård

Baunegård er en åben døgninstitution for børn og unge med autisme og eventuelt tillægsdiagnoser som fx ADHD eller indlæringsvanskeligheder. Baunegård har plads til 12 børn i alderen 8-18 år. Baunegård tegner sig for den største stigning, hvor tilbuddet gik fra 14 magtanvendelser i 2021 til 57 i 2022. Tilbuddet har sidenhen måtte reorganisere en ung, som ikke længere var omfattet af målgruppen på Baunegård, hvilket forventes at give et fald i antal magtanvendelser fremadrettet.

Nærumgård

Nærumgård er en åben døgninstitution for børn og unge i alderen 6-18 år med mental retardering, autisme og andre følgediagnoser. Der bor 14 børn fordelt på to afdelinger på Nærumgård. Nærumgård tegner sig for det største fald med 38 magtanvendelser i 2021 til 12 i 2022. Efter i skift i beboersammensætningen på tilbuddet, er der sket et fald i antallet af magtanvendelser.

Nærumgård har tidligere tegnet sig for en stor del af CBH's magtanvendelser, hvilket kan forklares med målgruppens udfordringer med at kommunikere, da de har et begrænset verbalt sprog. Medarbejderne på Nærumgård arbejder derfor struktureret med at tolke børnenes adfærd som deres måde at kommunikere på, og medarbejderne har dermed kunne reagere tidligere i en situation som måske ville have endt i en magtanvendelse.

Øvrige magtanvendelser

18 ud af 96 magtanvendelser er kategoriseret som magtanvendelser i øvrigt, dvs. som ikke er hjemlet i voksenansvarsloven [eller folkeskoleloven].

9 af disse magtanvendelser er foretaget i Elmehuset og er magtanvendelser på børn/unge i aflastning. Der er ikke i lov om voksenansvar hjemmel til magtanvendelser foretaget i aflastningsregi, og derfor karakteriseres disse altid som magtanvendelser i øvrigt. Socialtilsynet er bekendt med problematikken omkring manglende hjemmel til magtanvendelser i aflastningsregi, og Borgercenter Handicap har jævnlig dialog om det med Socialtilsynet.

7 af de 19 magtanvendelser, der er kategoriseret som magtanvendelse i øvrigt, er foretaget på Baunegård, hvor personalet har låst døren op til et badeværelse. De sidste to øvrige magtanvendelser er foretaget på Nærumgård (1) og Svanehuset (1).

Voksne med psykiske lidelser

Det samlede antal magtanvendelser i socialpsykiatrien er faldet fra 71 magtanvendelser i 2021 til 44 magtanvendelser i 2022. Faldet skyldes primært en enkelt borger, som stod for 26 magtanvendelser i 2021.

Der har i alle de socialpsykiatriske centre i 2022 været fokus på, hvordan man fx igennem anvendelse af Low Arousal-tilgangen undgår, at tilspidsede situationer ender i magtanvendelser.

Tilbud med stor stigning eller fald i antal af magtanvendelser

Thorupgården

Thorupgården er et botilbud for borgere mellem 18-80 år, der har en psykisk lidelse. Nogle af beboerne har også et misbrug. Der er 112 pladser på tilbuddet fordelt på fire etager. Tilbuddet havde to magtanvendelser i 2022 mod 11 magtanvendelser i 2021. Faldet skyldes, at medarbejderne i 2021 oplevede udfordringer i arbejdet med personlig hygiejne. Det er sidenhen lykkedes medarbejderne at løse udfordringerne gennem pædagogiske tilgange, hvor de derved har kunne undgå brugen af magt i forbindelse med personlig hygiejne.

Rønnebo

Rønnebo er et botilbud for 64 borgere med psykiske udfordringer fx skizofreni og svære affektive forstyrrelser. I 2022 havde Rønnebo ingen magtanvendelser. Rønnebo havde i 2021 26 indberetninger ved en enkelt borger. I efteråret 2021 fik personalet samtykke fra borgeren.

Orienten

Orienten er et botilbud for psykisk sårbare borgere i alderen 20-35 år. Der er plads til i alt 11 borgere. Orienten har en stigning i magtanvendelser fra 0 magtanvendelser i 2021 til 12 i 2022. Stigningen skyldes indlåsninger i beboers bolig. Problematikken blev dog løst i foråret 2022 efter aftale ml. kontaktperson og beboer.

Øvrige magtanvendelser

Magtanvendelser, der falder uden for servicelovens anvendelsesområde, er faldet fra 51 indberetninger i 2021 til 35 indberetninger i 2022. Det omhandler især indgreb, der sker i nødret eller nødværge (straffelovens §§ 13 og 14), der er faldet fra 38 til 4 indberetninger i 2022.

Faldet skyldes bl.a., at de fleste indberetninger (ca. 80 pct.) i socialpsykiatrien omhandler, at medarbejdere låser sig ind i en borgers bolig ud fra et omsorgshensyn, hvilket førhen er blevet indberettet som et indgreb efter straffelovens § 14 (nødret). En indlåsning sker oftest på baggrund af bekymring for borgeren. Der er dog kommet et øget fokus i socialpsykiatrien på, at ikke alle indlåsninger nødvendigvis lever op til forudsætningerne for berettiget at kunne kategoriseres som være foretaget i nødret, og derfor skal kategoriseres som et indgreb, der er foretaget uden lovhjemmel. Det kommer bl.a. af, at der på tilbuddene har været en praksis blandt medarbejderne om, at en medarbejder uden undtagelse skal se borgeren inden for 24 timer, og indlåsninger derfor er fundet sted uden, at der har været en reel bekymring for borgeren. De har derfor ikke kunne kategoriseres som være foretaget i nødret. Forvaltningen har en skærpet opmærksomhed på at få gjort op med den praksis. Magtanvendelser, der er foretaget uden hjemmel, er derfor også steget fra 13 i 2021 til 31 i 2022.

Derudover er der i 2022 foretaget en indberetning af en forhåndsgodkendt magtanvendelse, som vedrører fastholdelse i forbindelse med personlig hygiejne (serviceloven §136a), hvilket er et fald fra 13 indberetninger i 2021. I socialpsykiatrien er der generelt en opmærksomhed på, om der sker underregistreringer af indgreb forbundet med personlig hygiejne, hvorfor der arbejdes kontinuerligt med at fremme kendskabet til lovgivningens muligheder bl.a. i forhold til at anmode om forhåndsgodkendelser til kortvarige fastholdelser i personlige hygiejnesituationer. Fokus har været på at informere om, hvornår magtanvendelse kan være nødvendig i forbindelse med personlig hygiejne for at sikre beboerens omsorg, sikkerhed eller værdighed.

Udsatte voksne

Antallet af magtanvendelser i Center for Udsatte Voksne og Familier (CUVF) er i 2022 steget procentuelt markant i forhold til 2021 fra tre til otte hændelser. Centeret melder, at brugere og beboere på dette område er i en anden og dårligere tilstand end tidligere i forhold til deres misbrugsmønster og psykiatriske problemstillinger, hvilket kan være del af forklaringen på stigningen i antal magtanvendelser. Personalet anvender Low Arousal-tilgangen, og træder ud af konflikterne, og er derfor som udgangspunkt ikke fysiske ved konflikter.

Desuden bliver hændelser, som har medført magtanvendelse, brugt i læringsøjemed på personalemøder for at finde eventuelle andre veje til at håndtere disse vanskelige situationer uden brug af magt.

Øvrige magtanvendelser

Der har været fire tilfælde af magtanvendelse uden hjemmel i lovgivningen (serviceloven og straffeloven) hvilket CUVF ikke har haft tidligere. Dette skal ses i lyset af, at centeret er blevet bedre til at kategorisere hændelserne og vurdere, hvor grænsen går for, at en hændelse korrekt kan kategoriseres som nødret eller nødværge.

Udsatte børn og unge

I Borgercenter Børn og Unge ses en stigning på 16 magtanvendelser fra 713 i 2021 til 729 2022.

Der ses en stigning i antallet af magtanvendelser for fem ud af 19 institutioner, mens der for de resterende institutioner enten er sket et fald eller ingen ændring. Der er samtidig sket et fald i antallet af børn og unge, som der er foretaget magtanvendelser over for. I 2021 blev der foretaget magtanvendelser over for 160 børn og unge, mens det i 2022 er faldet til 148 børn og unge.

To døgninstitutioner har haft betydelige stigninger, herunder døgninstitutionen Nyholm, der er steget fra 0 til 18 magtanvendelser og den sikrede institution Sønderbro, hvor der er sket en markant stigning i antallet af magtanvendelser fra 222 i 2021 til 314 i 2022. Nedenfor uddybes Sønderbro.

På tværs af Borgercenter Børn og Unge er der en målsætning om at reducere antallet af fysiske magtanvendelser. Der er derfor fokus på opfølgning på magtanvendelserne og læring af magtanvendelser. Yderligere er fokus på kompetenceudvikling ift. forebyggelse, håndtering og dokumentation af magtanvendelser. Der afholdes bl.a. løbende undervisning i og/eller dialog på institutionerne om forebyggelse og håndtering af magtanvendelser samt korrekt registrering af magtanvendelserne.

Botilbud med stor stigning eller fald i antal magtanvendelser

Sønderbro

Sønderbro er en sikret institution under Center for Udsatte og Kriminalitetstruede Unge (CUKU) for anbragte unge i alderen 14-18 år. Der er i alt 18 pladser på tilbuddet. Sønderbro har haft det største antal magtanvendelser med 314 magtanvendelser i 2022, hvilket er en stigning på 92 magtanvendelser fra 2021. En sikret institution adskiller sig fra andre døgninstitutioner ved, at yderdøre og vinduer altid er aflåst, og institutionens område er indhegnet. Det betyder, at de unge ikke kan forlade området.

De primære årsager til det høje antal magtanvendelser på Sønderbro er dels, at der er tale om en sikret institution, hvor medarbejderne har øget

adgang til at undersøge de unge i forbindelse med besøg og eksterne aktiviteter. Sønderbro oplyser, at et øget antal af sociale anbringelser betyder, at flere unge indgår i aktiviteter uden for institutionen, hvilket indebærer, at de bliver undersøgt ved tilbagevenden til institutionen. Dette er for at sikre, at der ikke bliver smuglet effekter med ind på institutionen.

Der ses bl.a. en stigning i antallet af fysiske magtanvendelser ved at fastholde og/eller føre, hvor tallet er steget fra 54 i 2021 til 105 i 2022, samt i antallet af undersøgelser af person og/eller opholdsrum, hvor antallet er steget fra 162 i 2021 til 204 i 2022. Sønderbro henviser til, at stigningen især skyldes, at de har haft et større antal unge med psykiatrinære problemstillinger og en tendens til selvmedicinering, hvilket rammerne på Sønderbro udfordrer dem på.

Sønderbro oplyser, at de dagligt arbejder med forebyggelsesstrategier, og at de desuden søger at forebygge fysiske magtanvendelser ved at sikre en god overlevering mellem personalet ved vagtskifte. Dette gøres for at minimere tab af viden om de unges behov. Derudover arbejder de med øgede muligheder for rokader af unge, som ikke kan sammen, eller rokader i medarbejdergrupper, når forholdene taler for det.

Ungehuset Emdrup, Specialinstitutionen Skodsborg og Jacob Michaelsens Minde

Der er især sket et fald på de tre institutioner Ungehuset Emdrup, Specialinstitutionen Skodsborg og Specialinstitutionen Jacob Michaelsens Minde.

Ungehuset Emdrup er en døgninstitution med plads til 14 unge med psykiske eller psykiatriske problemstillinger og er faldet fra 43 til 26 magtanvendelser. Specialinstitutionen Skodsborg er en døgninstitution for unge med psykiske problemstillinger, udadreagerende adfærd og ofte et misbrug. Der er i alt seks pladser, herunder tre delvis lukkede pladser. På Skodsborg er der sket et fald fra 44 til 28 magtanvendelser. Begge tilbud vurderer, at faldet i magtanvendelser bl.a. kan tilskrives et øget ledelsesfokus i hele Center for Social pædagogik og Psykiatri (CSP). Derudover nævner tilbuddene, at magtanvendelser er blevet et fast punkt på personalemøder, hvor personalet kan tale om voldsomme hændelser og nær-ved-situationer, for på den måde at skabe læring og refleksion.

Specialinstitutionen Jacob Michaelsens Minde, der er målrettet unge med komplekse psykiske problemstillinger, havde 0 magtanvendelser i 2022, hvilket er et fald fra 9 magtanvendelser i 2021. Der er 16 pladser. Tilbuddet har på baggrund af det øgede fokus fra CSP udarbejdet en femårsplan for at nå målet om 0 magtanvendelser og udelukkende have magtanvendelser i form af nødværge efter år 2025. I den forbindelse peger tilbuddet på arbejdet med Low Arousal og fokus på at finde alternativer til magtanvendelser, når unge kan handle udadreagerende.

Dette har medvirket til en kultur på arbejdspladsen, hvor magtanvendelser er absolut sidste løsning i behandlingsarbejdet.

Øvrige magtanvendelser

Der har været 94 øvrige magtanvendelser. Det dækker over episoder, hvor det er nødvendigt at anvende nødværge eller nødret efter straffeloven. De fleste er foretaget på dagbehandlingsinstitutionen Frederikshøj, mens enkelte er foretaget på dagbehandlingsinstitutionen Solbakken. Kendetegnet for dagbehandlingsinstitutionerne er, at de ikke har adgang til at foretage magtanvendelser efter voksenansvarsloven, men kun efter straffeloven (herunder nødværge og nødret) (jf. folkeskoleloven).

Det bemærkes, at magtanvendelser på dagbehandlingstilbuddene hidtil er blevet registreret som hhv. fastholdelse, føring eller nødværge, men Børne- og Ungdomsforvaltningen har ændret deres indberetningsskema for magtanvendelser på dagbehandlingstilbuddene, som opererer efter folkeskoleloven, så det nu kun registreres som nødværge og nødret. Det har medført en stigning i magtanvendelse efter nødværge og nødret.

Derudover har der været fem øvrige magtanvendelser, der ikke har haft hjemmel i nogen lovgivning og derfor ikke er tilladte.